

Matineebezoekers, verhef uw stem!

OPINIE, Otto Ketting en Klaas de Vries
Gepubliceerd in de Volkskrant op 27 januari 2006

De leiderschapswisseling bij de Zaterdagmatinee illustreert de afbraak van de klassieke muziekcultuur, betogen Otto Ketting en Klaas de Vries.

Het gedwongen vertrek van Jan Zekveld als artistiek leider van de Zaterdagmatinee (Kunst, 16 januari) sluit een tijdperk af. Daarin was de matinee in het Amsterdamse Concertgebouw de kroon op het rijk geschakeerde muziekleven in Nederland. Nergens ter wereld kon een avontuurlijke en zo veel omvattende concertserie (van opera tot avant-garde) rekenen op de belangstelling van zo'n talrijk en nieuwsgierig publiek.

Met het vertrek van Zekveld verdwijnt met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid het unieke karakter van de Matinee. Zijn opvolger, Kees Vlaardingerbroek, staat niet bekend om een gedurfde of oorspronkelijke programmering. We mogen aannemen dat bepaalde krachten bij de omroep bewust hebben gekozen voor een koerswijziging richting business as usual. Waardoor deze keuze is gemotiveerd, blijft gissen. Het is de triomf van de middelmaat. Dat nu een gedurende decennia opgebouwde traditie van voortreffelijkheid - niet alleen wat betreft programmering, maar ook van niveau van uitvoering - wordt afgebroken, lijkt men zich niet te realiseren. Of men is er zich wel van bewust, maar staat er niettemin onverschillig tegenover. Een dergelijke ontwikkeling past naadloos in de langzamerhand stelselmatige afbraak van het (klassieke) muziekleven in Nederland. We zetten het nog eens op een rijtje.

- Het verdwijnen van de ene na de andere muziekschool en de uiterst marginale rol van de muziek in het reguliere onderwijs.

- Het opheffen van het Radio Symfonie Orkest.

- De Concertzender bedreigd, Radio 4 bijna uit de ether en, op een uitzondering na, in ieder geval verworden tot een niet meer serieus te nemen 'muzikale fruitmand'. Luister eens ter vergelijking naar BBC3 of France-Musique en je schaamt je je oren van je kop.

- Het opheffen van het enige cultuurbolwerk bij de tv: de NPS.

- Schitterende nieuwe zalen verrijzen (Amsterdam, Haarlem), maar er is nauwelijks geld om er iets te laten gebeuren.

- De dreiging het uitstekend functionerende Fonds voor de Scheppende Toonkunst op te heffen en het geld door te sluizen naar het Fonds voor Amateurkunsten en Podiumkunsten (FAPK).

- Het degraderen van verschillende ensembles door de structurele subsidies te stoppen en (alweer) het geld door te sluizen naar het FAPK, waar de ensembles zich met hun aanvragen zullen verdringen (in tienvoud invullen s.v.p!).

- Het van bovenaf opgelegde samenvoegen van de zogenoemde ondersteunende instellingen, zoals Donemus, Gaudeamus, Stichting Jazz Nederland en het Nederlands Pop Instituut. Dit alles resulterend in een ongetwijfeld duur en bureaucratisch waterhoofd.

Dit zijn de gevolgen van een politiek die cynisme, scoringsdrift en gebrek aan kennis combineert. Tegenover deze afbraak dringt zich intussen een zeer agressieve muziekindustrie op waarvan de merendeels commerciële en (laten we beleefd blijven) 'zeer laagdrempelige' producten op de kunstpagina's (hoezo kunst?) van onze dagbladen worden aangeprezen met termen als 'geniaal'. En dan nu de 'kroniek van een aangekondigde dood' van de Zaterdagmatinee.

Voor de componisten is de matinee altijd van onschatbare waarde geweest. Naast de vele belangwekkende, internationale compositieopdrachten en premières waren er jaarlijks gemiddeld zo'n zes à zeven premières van in opdracht geschreven Nederlandse werken te beluisteren. Deze nieuwe werken van de meest uiteenlopende componisten werden altijd in het kader van een uitgekiend en meestal in samenspraak met de betreffende componist samengesteld programma gepresenteerd.

Speculerend over de toekomst van de matinee moet voor het ergste worden gevreesd. Zonder krachtige artistieke aansturing valt bijvoorbeeld te verwachten dat Jaap van Zweden als ambitieus dirigent van het voormalige Radio Philharmonisch Orkest (nu de 'grote instrumentale unit') zijn stempel op de programmering zal drukken met dat wat dirigenten altijd willen: hún Bruckner- en Mahler-serie in het Concertgebouw!

Zelfs onze slecht geïnformeerde en angstige politici (bang de boot te missen bij het kiezerspubliek) zullen er na verloop van tijd achter komen dat het Koninklijk Concertgebouworkest al sinds jaar en dag in dezelfde zaal ongeveer hetzelfde doet. De omroepen (NPS, AVRO en TROS) waarvoor het overleven in de strijd met de commerciële een permanente zorg is, zullen steeds verder in het nauw komen en doorgaan met de ene na de andere bezuinigingsronde. Ook wat er nog resteert van de radio-orkesten en het Groot Omroepkoor zal eraan moeten geloven.

Overdreven? Wij geven het hooguit nog enkele jaren. Degenen die bij de omroep uiteindelijk het licht uitdoen alvorens het geplunderde pand te verlaten, zijn ongetwijfeld de bazen. Cynisch? Welnee, cynisch dat zijn de bazen en baasjes om wie het hier gaat.

Bach schreef ooit in de kantlijn van zijn bijbel: 'Als iemand je persoonlijk aanvalt, moet je rustig blijven, maar als ze je professe aanvallen, heb je de plicht je uit alle macht te verdedigen.'

Trouwe bezoekers van de Matinee, muziekliefhebbers, verhef uw stem, opdat binnen afzienbare tijd op zaterdagmiddag in het Amsterdamse Concertgebouw niet nog slechts het zacht ruisen van de airconditioning te horen is.